

STANISŁAW SROKA

**PRZYCZYNKI DO BIOGRAFII
ARCYBISKUPA GNIEŹNIEŃSKIEGO
MIKOŁAJA KUROWSKIEGO**

1 Wokół Synodu 1402 r.

Dotychczasowa historiografia nie zwróciła większej uwagi na synod, który odbył się w Łęczycy w roku 1402¹. Informacje o nim zawiera dokument wikariusza generalnego gnieźnieńskiego Mikołaja Strzeszkowica, wystawiony w Gnieźnie 16 grudnia tego roku, wzywający duchownych archidiecezji gnieźnieńskiej do płacenia daniny nałożonej na tym synodzie przez arcybiskupa Mikołaja Kurowskiego². Interesujący nas fragment brzmi następująco: „Quia prefatus dominus noster archiepiscopus more pii patris circa gregis sibi commissi studiosam gerens solerciam et diligentiam adhibens operosam nuper in convencione generali in opido Lancicia cum reverendis in Christo patribus dominis episcopis et suffraganeis ecclesie Gneznensis ac suo et eorundem dominorum episcoporum, prelati et capitulis, qui dicte convencioni poterant et volebant interesse celebrata...”³. Na podstawie tego fragmentu przyjmowano w literaturze, że synod łęczycycki odbył się w połowie grudnia 1402 r. Cała wiedza dotychczasowej literatury o tym synodzie sprowadza się więc do faktu jego odkrycia oraz uchwalenia

¹ Jako pierwszy zwrócił uwagę na ten synod W. Abraham, *Studia krytyczne do dziejów średniowiecznych synodów prowincjonalnych Kościoła polskiego, Studya i materyaly do historyi ustawodawstwa synodalnego w Polsce*, nr 5, Kraków 1917 s. 12. Zob. także H. Likowski, *Synod prowincjonalny kaliski z r. 1406*, „Przegląd Teologiczny”, t. 6: 1925 z. 1 s. 379. Nie wspominają natomiast o tym synodzie J. Sawicki, *Concilia Poloniae*, t. 5 Warszawa 1950; J. Subera, *Synody prowincjonalne arcybiskupów gnieźnieńskich. Wybór tekstów ze zbioru Jana Wężyka z roku 1761*, Warszawa 1981.

² *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski* (dalej KDW), t. 7, wyd. A. Gąsiorowski, R. Walczak, Poznań 1985 nr 448 s. 101–103; *Catalogus codicum manuscriptorum medii aevi latinorum qui in Bibliotheca Jagellonica Cracoviae asservantur*, vol. I Wrocław 1980 nr 75 s. 129; H. Likowski, *Synod prowincjonalny*, s. 379 błędnie podaje, że dokument z 16 XII 1402 r. został wystawiony podczas obradującego synodu. Faktycznie został on wydany w Gnieźnie 2 tygodnie po jego zakończeniu.

³ KDW t. 7 nr 448 s. 102.

na nim określonej kontrybucji⁴. Nie zwrócono uwagi na dokument datowany w Łęczycy w dniu 29 XI 1402 r., w którym arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Kurowski oraz następujący biskupi: Piotr Wysz krakowski, Jakub płocki, Jan włocławski, Wojciech poznański, Jan tauryski oraz Jan lidoryceński, udzielają 40 dni odpustu wiernym, którzy spełniają określone warunki religijne lub wspierają materialnie nowo założony szpital i klasztor zakonu kaznodziejskiego pod wezwaniem Św. Trójcy w Płocku⁵. Tak liczne zebranie wyższego duchowieństwa musi zastanawiać i nieuchronnie nasuwa się myśl, że pobożnego nadania dokonano podczas synodu. Dokument bowiem z 16 grudnia mówi o synodzie jako zakończonym, musiał się więc odbyć przed tą datą. Zgodność miejsca wystawienia dokumentu z miejscem, w którym odbył się synod, liczne zgromadzenie biskupów na czele z arcybiskupem Mikołajem Kurowskim, a nadto bliskość chronologiczna, wskazują jednoznacznie na to, że powyższy dokument wystawiono podczas synodu⁶. W świetle tego źródła synod łeczycki miał miejsce z końcem listopada 1402 r. Było na nim obecnych, oprócz arcybiskupa Mikołaja Kurowskiego, sześciu biskupów wyżej wymienionych. Nie ulega wątpliwości, że główną sprawą, która zajmowała umysły obradujących, było uchwalenie daniny w wysokości jednego grosza z każdej jednej grzywny dochodu, zarówno z dóbr prywatnych właścicieli, jak i dóbr biskupich, jak to określono: „pro communi utilitate statuque felici et laudabili omnium ecclesiarum ecclesiasticarumque personarum tam dyocesanorum quam metropolitico iure sibi subiectarum...”⁷. Głównym kolektorem daniny na obszarze diecezji gnieźnieńskiej został mianowany Mikołaj Strzeszkowic. W świetle powyższego rozporządzenia nałożona kolekta miała być wyplacona pod karą ekskomunikacji do dnia 1 stycznia 1403 r. Już jednak w dniu 21 grudnia 1402 r. oficjał gnieźnieński (ten sam Mikołaj Strzeszkowic) upomina wikariuszy katedralnych za to, że sprawują służbę bożą w czasie obowiązywania interdyktu⁸. Jeśli w poprzednim dokumencie (z 16 XII 1402) oficjał nie wspominał o istnieniu interdyktu, to wynika z tego, że został on nałożony pomiędzy 16 a 21 grudnia 1402 r. Był odpowiedzią arcybiskupa Mikołaja Kurowskiego na opór duchowieństwa gnieźnieńskiego w uiszczeniu kontrybucji⁹.

⁴ W. Abraham, *Studia krytyczne*, s. 12 przyp. 1; H. Likowski, *Synod prowincjonalny*, s. 379.

⁵ *Zbiór dokumentów i listów miasta Płocka*, t. 1 (1065—1495), wyd. S. M. Szacherska, Warszawa 1975 nr 62.

⁶ W tekście, ani też w formule datacyjnej nie zaznaczono, że dokument wydano na synodzie.

⁷ KDW t. 7 nr 448 s. 102.

⁸ KDW t. 7 nr 450 s. 106—107.

⁹ H. Likowski, *Synod prowincjonalny*, s. 379 przypuszcza, że po-

Wnioski z powyższych uwag są następujące: 1. Pod koniec listopada 1402 r. arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Kurowski zwołał do Łęczycy synod (być może z inspiracji Władysława Jagiełły), na którym oprócz niego, było obecnych 6 biskupów. Głównym postanowieniem synodu było uchwalenie kontrybucji na obszarze diecezji gnieźnieńskiej, w wysokości jednego grosza z każdej jednej grzywny dochodu; 2. Głównym kolektorem tej daniny został wyznaczony Mikołaj Strzeszkowic; 3. Ściąganie pieniędzy szło bardzo opornie, dlatego też w dniu 16 XII 1402 r. Mikołaj Strzeszkowic postanowił wezwać duchownych archidiecezji gnieźnieńskiej do wypełnienia tego obowiązku; 4. Wobec dalszego oporu duchowieństwa w tej sprawie, arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Kurowski obłożył Gniezno interdyktem. Dalszego przebiegu tych wydarzeń nie znamy.

2 Itinerarium arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Kurowskiego 1402—1411

Na konieczność podejmowania badań nad itinerariami średnio-wiecznymi zwracano już nieraz uwagę¹⁰. Zestawiono także trasy podróży co ważniejszych władców polskich i obcych¹¹. Dobitnie cel opracowywania itinerariów ujął M. Neuman we wstępie do itinerarium Aleksandra Jagiellończyka pisząc: „Itinerarium, oprócz tego, że jest pomocne przy sprawdzaniu autentyczności dokumentów, umożliwia poczynienie obserwacji nad trybem życia danej osoby”¹². Opracowane dotychczas itineraria w przeważającej liczbie odnoszą się do władców. Na jednostronność badań w tej dziedzinie zwracał już uwagę A. Gąsiorowski w rozprawie *Polskie itineraria późnośredniowieczne*, konkludując: „Itineraria monarsze dominują wśród dotąd opracowanych i zbadanych. Brak natomiast prawie zupełnie innych itinerariów przedstawicieli elity władzy i próby ich wykorzystania”¹³. Zgłosił wobec tego postulat,

myśl odbycia synodu wyszedł od króla Władysława Jagiełły, który „był zainteresowany w uzyskaniu kontrybucji od duchowieństwa”.

¹⁰ A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły*, Warszawa 1972 s. 9; M. Neuman, *Itinerarium Aleksandra Jagiellończyka wielkiego księcia litewskiego, króla polskiego (czerwiec 1492—sierpień 1506)*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Historia, z. 11: 1971 s. 117; I. Hlavacek, *Studie k diplomatice Vaclava IV. Itinerar krále Vaclava IV (1361—1419)*, Ceskoslovensky casopis historicky, t. 10: 1962.

¹¹ Wykaz opracowanych dotąd itinerariów znajduje się w pracach wymienionych w przypisie 10.

¹² M. Neuman, *dz. cyt.*, s. 118.

¹³ „Zapiski Historyczne”, t. 50: 1985 z. 3 s. 222.

aby podjąć próbę opracowania itinerariów królowych, arcybiskupów gnieźnieńskich, czy nawet członków rodzin monarszych. Przedstawione poniżej itinerarium arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Kurowskiego jest próbą wyjścia naprzeciw tym postulatam. Mikołaj Kurowski został wybrany przez kapitułę arcybiskupem gnieźnieńskim (najpewniej dzięki wstawiennictwu króla) po śmierci Dobrogosta Nowodworskiego, pod koniec 1401 r.¹⁴ Wybór ten zatwierdził papież Bonifacy IX w Rzymie w dniu 23 I 1402 r.¹⁵ Dlatego jako początek itinerarium przyjmuję rok 1402. Datę końcową wyznacza natomiast śmierć arcybiskupa w dniu 7 IX 1411 r.¹⁶ Zestawienie wszystkich wykorzystanych źródeł do itinerarium Mikołaja Kurowskiego (1402—1411) znajduje się w wykazie skrótów na końcu pracy.

¹⁴ Wokół daty śmierci arcybiskupa Dobrogosta Nowodworskiego istniała w nauce rozbieżność poglądów. Zob. np. J. Fijałek, *Ustalenie chronologii biskupów wrocławskich*, „Przewodnik Naukowy i Literacki”, t. 22: 1894 s. 264; J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821 czyli do połączenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego z biskupstwem poznańskim*, t. 1 Poznań 1887 s. 767; J. Nowacki, *Analecta gnieźnieńskie. Do chronologii arcybiskupów gnieźnieńskich XIV i XV wieku*, „Roczniki Historyczne”, t. 11: 1935 z. 1 s. 63—64. Definitywnie sprawę rozstrzyga dokument wydany w dniu 28 września 1401 r. po śmierci Dobrogosta przez prepozyta Mikołaja Strosberga, dziekana Bodzętę i kapitułę gnieźnieńską, wzywający kanoników gnieźnieńskich na posiedzenie dla wyboru nowego arcybiskupa, w którym podano dokładną datę śmierci Dobrogosta Nowodworskiego: „... bone memorie dominus Dobrogostius condam archiepiscopus Gneznensis die Exaltacionis Sancte Crucis, que fuit dies Mercurii quartadecima mensis Septembris proxime preterita, quod non sine gravimentis amaritudine referimus, nature sue solvens debitum spiritum suum reddiderit Creatori ...” — KDW t. 7 nr 420. Zmarł więc Dobrogost w dniu 14 IX 1401. Dwa tygodnie po jego śmierci, w dniu 27 września zebrała się kapituła gnieźnieńska, która dokonała wyboru nowego pasterza w osobie Mikołaja Kurowskiego (KDW t. 7 nr 420).

¹⁵ KDW t. 7 nr 426.

¹⁶ *Kalendarz krakowski* zanotował pod 7 IX 1411 r.: „reverendissimus pater dominus Nicolaus Curowsky archiepiscopus Gneznensis de armis Szrenyewa in Ropczicze moritur et reductus in Gneznensi ecclesia sepelitur — *Monumenta Poloniae Historica* (cyt. dalej MPH), t. 6. Kraków 1893 s. 665; MPH s.n., t. 5 wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, Warszawa 1978 s. 168. Poprawną datę roczną podaje również *Rocznik miechowski*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, Studia Źródłoznawcze, t. 5, 1960 s. 133 oraz *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich*, opr. K. Liske. MPH t. 3 Lwów 1878 s. 397. Zupełnie niepoprawną datę (1422) podaje wydany przez B. Bolza, *Katalog arcybiskupów gnieźnieńskich*, ABMK t. 11: 1965 s. 282. Natomiast *Nekrolog dominikanów (Kleinere Geschichtsquellen Polens im Mittelalter*, hrsg. H. Zeissberg, Archiv für österreichische Geschichte, t. 55: 1877 s. 155) zanotował śmierć arcybiskupa Mikołaja pod błędną datą dzienną 26 sierpnia.

Itinerarium arcybiskupa gnieźnieńskiego Mikołaja Kurowskiego z lat 1402—1411 wygląda następująco:

	1402	
29 I—16 II	Kraków	(29 I: MPH II s. 890 ¹⁷ ; 8 II: KDKK II 457; 9: KDM IV 1063; 13: KDW V 21; 16: ZDM VI 1648)
25—27 IV	Gniezno	(25: KDW VII 430; KDW VII 432)
4 V	Poznań	(KDW VII 435)
18 V	Mogilno	(KDW VII 437)
25 V	Raciąż	(Lites II s. 427)
28—29 VI	Nowe M. Korczyn	(28: AGZ VII 22; 29: DP 48)
4 VII	Wiślica	(ZDM VI 1650)
9 VIII	Czerwonogród	(ZDM VI 1651)
pocz. IX	Sanok	(ZDM VI 1848)
15 IX	Dobrestany	(Arch Sang I 23)
21 X	Krosno	(ZDM VI 1653)
30 X	Biecz	(AGZ IX 10)
29 XI	Łęczycza	(ZDLP I 62) ¹⁸
	1403	
6 I	Gniezno	(KDW VII 451) ¹⁹
25 II—15 III	Kraków	(25 II: MPH II s. 891 ²⁰ ; Długosz X s. 323; 2 III: ZDM VI 1655; 4: KDW VII 460; 6: KDW V 29; 8: ZDM 1656; 9: AGZ IX 11; 11: KDW V 30; 15: KDMK I 102)

¹⁷ Obecność Mikołaja Kurowskiego, wówczas już arcybiskupa gnieźnieńskiego, na ślubie króla z Anną Cyllejską, wydaje się być oczywista.

¹⁸ Arcybiskup był wówczas obecny na synodzie, o którym piszę w punkcie 1.

¹⁹ W tym dniu nowy arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Kurowski został uroczystie przywitany przez mieszkańców Gniezna.

²⁰ Długosz (pod błędnym rokiem 1402) w opisie koronacji Anny Cyllejskiej, która miała miejsce w Krakowie w dniu 25 II 1403, podał, że aktu tego dokonał arcybiskup Dobrogost Nowodworski. Ten ostatni zmarł jednakże już 14 IX 1401 r. (zob. przypis 14). Annę koronował więc Mikołaj Kurowski.

27 V	Gniezno	(KDW VII 468)
5 VI	Konin	(KDW V 32, 33)
19—20 VI	Lublin	(19: CE V 268; 20: KDMK I 103)
23 VI	Szczekarzów	(ZDM VI 1657)
12 VII	Szczekarzów	(KDM IV 1077)
2 VIII	Nowe M. Korczyn	(CUJ I 30)
21—27 VIII	Nowe M. Korczyn	(21: CUJ I 31; 27: Wiśn Kon s. 446—447)
19 IX	Osiek	(ZDM VI 1659)
16—17 X	Medyka	(16: ZDM VI 1660; ZDM VI 1661)
27 X	Gniezno	(KDW VII 486)

1404

26 I	Skierniewice	(KDW V 43)
9 III	Kraków	(KDM IV 1079; ZDM VI 1662)
20 III	Sieradz	(KDW V 47)
22 III	Brodnia	(ZDM VI 1663)
31 III	Łęczyca	(KDW V 48)
IV	Niepołomice	(PML II s. 4) ²¹
1—2 V	Gniezno	(1: KDW V 55; 2: KDW VII 516)
3—4 V	Poznań	(3: KZPoz 1797; 4: KZPoz 1835, 1836)
10—13 V	Gniezno	(10: KDW VII 519; 13: Piek Wyb 803)
18—23 V	Raciaz	(Weise I 23, 26, 27)
5 VIII	Żarnowiec	(ZDM VI 1664)
8 X	Łwów	(AGZ II 31)
25 X	Gniezno	(KDW V 62)
2 XI	Rynarzewo	(KDW V 64)
11 XI	Nowe M. Korczyn	(Długosz X s. 340) ²²

²¹ Zapiska pomieszczona w *Księdze przychodów i rozchodów miasta Lwowa* nie podaje, niestety, daty dziennej. Jednakże następny wers, zaczynający się od słów „eodem tempore” zaopatrzony jest w datację „post Pasche”. Wielkanoc w roku 1404 przypadła 30 marca, dlatego też jako okres po Wielkanocy przyjmuję tutaj kwiecień.

²² Pobyt Mikołaja Kurowskiego na sejmie w Nowym Mieście Korczynie, na którym uchwalono pobór podwyższonego (do 12 gr) poradnego na wykup z rąk krzyżackich ziemi dobrzyńskiej i Złotorii, wydaje się być bardzo prawdopodobny. Długosz podał jedynie, że zgromadziło się na nim wielu „prałatów, panów i rycerzy całego królestwa”.

			1405
11 III	Nowe M. Korczyn	(ZDM VI 1671)	
24—26 III	Kraków	(24; KDKK II 486; 26: KDM IV 1088, KDKK II 487, ZDM VI 1674)	
31 III	Moskorzów	(KDM IV 1089)	
2 IV	Przedborz	(ZDM VI 1676)	
4 IV	Piotrków	(ZDM VI 1677)	
2 V	Gniezno	(KDW VII 549)	
30 V	Poznań	(KZPoz 2300)	
10 VI	Toruń	(Dogiel IV 75) ²³	
18 VI	Brześć	(ZDM VI 1678)	
20 VI	Chłodnica	(KodMaz 148)	
31 VIII—1 IX	Nowe M. Korczyn	(31: KDM IV 1091; 1: ZDM VI 1685)	
12 X	Łwów	(AGZ II 32)	
24 X	Gniezno	(KDW VII 556)	
19 XI	Niepołomice	(AGZ VIII 33)	
14 XII	Grocholice	(KDW V 83)	
			1406
18—22 II	Jedlnia	(18: ZDM VI 1689; 22: KDW V 88)	
7—15 III	Kraków	(7: KDKK II 491; 10: KDM IV 1096; KDW V 90; 11: CPD I 156; 13: KDW V 91; 15: SPPP II 1213, 1214)	
27—30 IV	Gniezno	(27: KDW VII 566; 30: KDW V 92)	
18—20 V	Kalisz	(18: Likowski s. 389; 20: Simson s. 82; SPPP I s. 415) ²⁴	
11—13 VI	Poznań	(11: KDW VII 570; 13: KDW VII 571; KDW V 95; KZPoz 2688)	
24 VI	Kościan	(KDW VII 572)	
19 VIII	Wiślica	(ZDM VI 1697)	
26 VIII	Żuków	(ZDM VI 1698)	

²³ Mikołaj Kurowski wraz z biskupem poznańskim Wojciechem Jastrzębcem przekazali wtedy wielkiemu mistrzowi Konradowi von Jungingen wymaganą sumę pieniędzy za ziemię dobrzyńską i Złotorię, które w ten sposób zostały wykupione z rąk krzyżackich.

²⁴ Najślynniejszy z synodów odprawionych przez Mikołaja Kurowskiego. P. Simson pomylił imię arcybiskupa, którym w roku 1406 był Mikołaj Kurowski, a nie Jan.

25 IX	Łowicz	2041	(KDW V 103)
26—28 X	Gniezno		(26: KDW V 104; 27: KDW VII 577; 28: KDW V 105)
16 XI	Niepołomice		(KDKK II 494)
15 XII	Opatówek		(KDW VII 579)
		1407	
8 IV	Kościół		(KDW V 109)
28 IV	Gniezno		(Korytkowski I s. 772)
1 VII	Łęczyca		(KDL s. 93)
VII	Malbork ²⁵		
II poł. X	Niepołomice		(Długosz X s. 23)
14—19 XI	Niepołomice		(14: ZDM VI 1707; 19: KDW V 117)
		1408	
28 II	Jedlnia		(ZDM VI 1708)
15 III	Szrztłne		(AKP X 2182)
21—24 III	Kraków		(21: ZDM VI 1714; 22: ZDM VI 1715; 24: AKP X 2182)
25—26 IV	Gniezno		(25: KDW VII 603; 26: KDW V 126)
29 VI	Łęczyca		(CDP I 157)
17—18 VII	Łęczyca		(17: KDW VII 612; 18: KDW V 138)
23 VIII	Nowe M. Korczyn		(DSZK 130)
1 X	Kraków		(KDKK II 514)
12—17 XI	Wąslica		(12: ArchSang 1196; 17: KDM IV 1109)
4 XII	Kraków		(SPPP II 1181)
		1409	
27—28 I	Kalisz		(27: KDW VII 630; 28: KDW V 146) ²⁶

²⁵ Tylko w ten sposób możemy określić pobyt Mikołaja Kurowskiego w Malborku w celu złożenia gratulacji nowo wybranemu wielkiemu mistrzowi Ulrykowi von Jungingen. O poselstwie arcybiskupa informuje nas bowiem tylko dokument wystawiony przez króla Władysława Jagiełłę w Łęczycy w dniu 1 lipca t.r., w którym król polski gratuluje Ulrykowi z okazji wybrania go wielkim mistrzem. Gratulacje mieli przekazać Ulrykowi wysłani w tym celu do Malborka Mikołaj Kurowski i Janusz z Tuliszkowa, kasztelan kaliski.

²⁶ Trzeci z kolei synod zwołany przez arcybiskupa Mikołaja Kurowskiego. O tym synodzie prawie nic nie wiadomo.

31 I	Opatówek		(KDW VII 631)
28 II	Jedlnia		(KDW V 143)
3—20 III	Kraków		(3: CUJ I 42; 12: AGZ IV 21; 13: KDM IV 1112; KDW VII 633; 20: KDKK II 518)
25 IV	Gniezno		(KDW V 145)
14 V	Kraków		(SPPP II 1226)
18—19 VII	Łęczyca		(18: KDW VII 646; AGZ VII 11; KDM IV 1115 ²⁷ ; KDW V 153, KDL s. 95)
1 VIII	Malbork		(Toeppen s. 122—123)
18—19 VIII	Nowe M. Korczyn		(18: KDM I 110; ZDM VI 1728; 19: ZDM VI 1729)
8 X	circa Bobrowniki		(Weise I 74) ²⁸
14 X	Gniezno		(AC I 1436)
11—19 XI	Niepołomice		(11: Długosz X s. 49 ²⁹ ; 19: ZDM VI 1734)
30 XII	Łęczyca		(DP 53)
		1410	
6 II	Jedlnia		(CE II 29)
22—26 IV	Kraków		(22: ZDM VI 1738; 26 SPPP II 1248)
8 V	Gniezno		(Korytkowski I s. 784)
17 V	Nowe M. Korczyn		(ZDM VI 1741)
20—29 V	Kraków		(20: SPPP II 1262; SPPP II 1250, 1251; 29: ZDM VI 1742, DSZK 138)
20—29 X	Kraków		(20: DOBL 137; 29: SPPP II 1258)
		1411	
3 I	Kielce	1408	(ZDM VI 1753)
1 II	Toruń		(Weise I 83) ³⁰
17 II	Łagów		(KDW V 172)
22 I	Sandomierz		(ArchSang II 99)
31 III	Nowa Wieś		(CE II 36)

²⁷ Wydawca błędnie rozwiązał datę na 19 września.

²⁸ Mikołaj Kurowski uczestniczy w podpisaniu zawieszenia broni do dnia 24 VI 1410 r. pomiędzy Polską a Zakonem Krzyżackim.

²⁹ Obecność Kurowskiego na tym zjeździe wydaje się być więcej niż prawdopodobna.

³⁰ Pokój toruński kończący zmagania wielkiej wojny z zakonem krzyżackim w l. 1409—1411.

9 VI	Gniezno	(KDW V 179)
przed 6 IX	Krzeczów	(Długosz XI s. 210)
6—7 IX	Ropczyce	(Długosz XI s. 210)

Arcybiskup Mikołaj Kurowski należał do najbliższych współpracowników i doradców króla Władysława Jagiełły, biorąc żywy udział w życiu politycznym w latach 1402—1411³¹. Potwierdza tę opinię także jego itinerarium, bardzo zbieżne z itinerarium królewskim. Dla przykładu zestawimy trasy podróży króla i arcybiskupa Kurowskiego z lat 1402; 1403 i 1408³².

Król Władysław Jagiełło³³ Arcybiskup Mikołaj Kurowski

1402

29 I—16 II	Kraków	29 I—16 II	Kraków
17 III	Sieradz		
29—30 III	Kalisz		
2 IV	Konin		
14 IV	Brześć		
	Kujawski		
25—27 IV	Gniezno	25—27 IV	Gniezno
3—4 V	Poznań	4 V	Poznań
18 V	Mogilno	18 V	Mogilno
25 V	Raciąż	25 V	Raciąż
27 V	Brześć		
	Kujawski		
30 V	Łęczycza		
przed 8 VI	Kraków		
po 8 VI	Nowy Sącz		
23 VI	Wiślica		
28—29 VI	Nowe M. Korczyn	28—29 VI	Nowe M. Korczyn
4 VII	Wiślica	4 VII	Wiślica
6 VIII	Kamieniec Podolski		
9 VIII	Czerwonogród	9 VIII	Czerwonogród
		pocz. IX	Sanok

³¹ J. Sułkowska-Kurasiowa, *Doradcy Władysława Jagiełły*, w: *Spółczesność Polski średniowiecznej*, pod red. S. K. Kuczyńskiego, t. 2 Warszawa 1982 s. 198.

³² Również pozostałe lata itinerarium Mikołaja Kurowskiego wykazują większą lub mniejszą zbieżność z itinerarium królewskim. Wyjątkiem jest rok 1410, w którym podczas pobytu króla na wyprawie grunwaldzkiej Mikołaj Kurowski, pełniąc funkcję regenta, przebywał przeważnie w Krakowie.

³³ Itinerarium króla Władysława Jagiełły podaje za A. Gąsiorowskim.

15 IX	Dobrestany	15 IX	Dobrestany
3 X	Lwów		
11 X	Gródek		
21 X	Krosno	21 X	Krosno
30 X	Biecz	30 X	Biecz
14 XI	Nowe M. Korczyn		
		29 XI	Łęczycza

1403

10 I	Jedlnia	6 I	Gniezno
2—15 III	Kraków ³⁴	25 II—15 III	Kraków
23 IV	Konin		
15 V	Inowrocław		
25—27 V	Gniezno	27 V	Gniezno
31 V	Poznań		
3 VI	Ślupca		
5 VI	Konin	5 VI	Konin
6 VI	Łęczycza		
19—21 VI	Lublin	19—20 VI	Lublin
23 VI,		23 VI,	
9—12 VII	Szczekarzów	12 VII	Szczekarzów
2 VIII,		2 VIII,	
25—29 VIII	Nowe M. Korczyn	21—27 VIII	Nowe M. Korczyn
19 IX	Osiek	19 IX	Osiek
21 IX	Nowe M. Korczyn		
11—17 X	Medyka	16—17 X	Medyka
		27 X	Gniezno
6 XI	Biecz		
10—12 XII	Nowe M. Korczyn		

1408

6 I	Kowno		
21 I	Wilno		
28 II	Jedlnia	28 II	Jedlnia
8 III	Koprzywnica		
9 III	Nowe M. Korczyn	15 III	Szrztthne
18—22 III	Kraków	21—24 III	Kraków

³⁴ A. Gąsiorowski w itinerarium Władysława Jagiełły nie uwzględnił bardzo prawdopodobnej obecności króla podczas koronacji jego żony Anny Cyllejskiej, która miała miejsce w Krakowie 25 II 1403 r. Zob. przypis nr 20.

III/IV	Miechów		
1 IV	Żarnowiec		
9 IV	Brodnia		
19—20 IV	Kalisz		
22—23 IV	Konin	25—26 IV	Gniezno
6 VI	Strzelno		
12—17 VI	Gniezno		
22—24 VI	Poznań		
25 VI,			
3 VII	Kościan	29 VI	Łęczyca
12 VII	Konin		
17—18 VII	Łęczyca	17—18 VII	Łęczyca
ok. 28 VII	Chełciny		
23 VIII	Nowe M. Korczyn	23 VIII	Nowe M. Korczyn
15 IX	Sandomierz		
24 X	Medyka	1 IX	Kraków
28—29 X	Przemysł		
2 XI	Sanok		
10 XI	Niepołomice	12—17 XI	Wiślica
12 XI	Czchów		
13 XI	Uszew		
28 XI	Szydłów		
XII	Litwa	4 XII	Kraków

Jak wynika z powyższego zestawienia, arcybiskup Mikołaj Kurowski podróżował przeważnie z królem, bądź też przebywał w pobliżu stacjonowania dworu królewskiego. Drobne odchylenia od tej zasady spowodowane są głównie wyjazdami arcybiskupa na obrady kapituły generalnej do Gniezna, w miesiącach kwietniu (około św. Wojciecha) i październiku. Charakterystyczne jest również to, że w latach 1402—1403 trasy podróży króla i arcybiskupa są niemal identyczne (biorąc oczywiście pod uwagę proporcje zachowanego materiału źródłowego poświadczającego pobyty króla i arcybiskupa). W roku 1402 jedynie pobyt Mikołaja Kurowskiego 29 X w Łęczycy nie odpowiada pobytowi tam króla; spowodowane to jest jednak zwołaniem przez arcybiskupa synodu diecezjalnego³⁵. Natomiast w roku 1403, po uroczystościach powitalnych w Gnieźnie, dołączył on do orszaku królewskiego, przy boku króla przebywał do połowy października, kiedy to wyjechał do Gniezna na obrady kapituły generalnej. A. Gąsiorowski badając fragment itinerarium arcybiskupa Jana Gruszczyńskiego zauważył, że przebywał on bardzo rzadko w Gnieźnie, stolicy arcybiskupstwa

³⁵ Zob. punkt 1 niniejszej pracy.

gnieźnieńskiego³⁶. To samo można również odnieść do Mikołaja Kurowskiego, którego pobyty w Gnieźnie stwierdzamy jedynie w kwietniu i październiku, a więc podczas obrad kapituły generalnej. Wy tłumaczenie tego jest proste. Arcybiskup wchodził w skład rady królewskiej, a więc, o czym wspominałem wyżej, należał do najbliższego otoczenia królewskiego. Z zestawionego itinerarium Mikołaja Kurowskiego wynika, że poruszał się on, podobnie jak król, ze średnią szybkością 25—45 km na 1 dzień, co odpowiadało przeciętnej prędkości podróżowania władców w średniowieczu³⁷.

WYKAZ SKRÓTÓW DO ITINERARIUM MIKOŁAJA KUROWSKIEGO 1402—1411

- AC — *Acta Capitularum Gnesnensium, Poznaniensis et Vladislaviensis (1408—1530)*, w: *Acta capitularum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta*, ed. B. Ulanowski vol. I, Kraków 1894.
- AGZ — *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z archiwum tzw. bernardyńskiego we Lwowie*, t. II, IV VI—IX, Lwów 1870—1883.
- AKP — *Archiwum Komisji Prawniczej*, t. X, wyd. Kłodziński A., Kraków 1936.
- ArchSang — *Archiwum ksiąg Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie*, wyd. Z. L. Radziwiński, B. Gorczak, t. I—II, Lwów 1887—1888.
- CDP — *Codex diplomaticus Poloniae*, t. 1, ed. L. Rzy-szczewski, A. Muczkowski, Varsoviae 1847.
- CE — *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*, t. II, wyd. A. Lewicki, Kraków 1891.
- CEV — *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376—1430*, ed. A. Prochaska, Cracoviae 1882.
- CUJ — *Codex diplomaticus Universitatis studii generalis Cracoviensis*, t. I, Cracoviae 1870.
- Długosz — J. Długosz, *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, ks. 10—11, Kraków 1981—1985.

³⁶ A. Gąsiorowski, *Polskie itineraria*, s. 232.

³⁷ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 20; Z. Górski, *Itinerarium Mszczuja II (1264—1294)*, Acta Universitatis Nicolai Copernici, Nauki humanistyczno-społeczne. Historia, z. 54: 1973 s. 71; I. Hlavacek, *Das Urkunden — und Kanzleiwesen des böhmischen und römischen Königs Wenzel (IV) 1376—1419*, Stuttgart 1970 s. 443.

- DOBL — *Dokumenty opactwa Benedyktynów w Lubiniu z XIII—XV wieku*, wyd. Z. Perzanowski, Poznań 1975.
- Dogiel — *Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae*, ed. M. Dogiel, t. IV, Vilmnae 1764.
- DP — *Zbiór dokumentów Zakonu OO. Paulinów w Polsce*, wyd. J. Fijałek, z. 1 (1328—1464), Kraków 1938.
- DSZK — *Dokumenty sądu ziemskiego krakowskiego 1302—1453* wyd. Z. Perzanowski, Kraków 1971.
- KDKK — *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, t. II, Kraków 1883.
- KDL — *Kodeks dyplomatyczny Litwy*, wyd. E. Raczyński, Wrocław 1845.
- KDM — *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, wyd. F. Piekosiński, t. 4, Kraków 1905.
- KDMK — *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257—1506*, wyd. F. Piekosiński, cz. 1, Kraków 1879.
- KDW — *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. 5, wyd. F. Piekosiński; t. 7, wyd. A. Gąsiorowski, R. Walczak, Poznań 1908, 1985.
- Kod Maz — *Kodeks dyplomatyczny księstwa mazowieckiego*, Warszawa 1863.
- Korytkowski — J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821 czyli do połączenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego z biskupstwem poznańskim*, t. I, Poznań 1887.
- KZPoz — *Księga ziemna poznańska 1400—1407*, wyd. K. Kaczmarczyk, K. Rzyński, Poznań 1960.
- Likowski — H. Likowski, *Synod prowincjonalny kaliski z r. 1406*, „Przegląd Teologiczny”, t. 6, 1925 z. 1.
- Lites — *Lites ac res gestae inter Polonos ordinemque Cruciferorum*, t. II, Poznań 1882.
- MPH — *Monumenta Poloniae Historica*, t. 2, Lwów 1872.
- PiekWyb — F. Piekosiński, *Wybór zapisek sądowych grodzkich i ziemskich wielkopolskich z XV wieku*, t. I, z. 1, w: *Studia, rozprawy i materiały z dziedziny historii polskiej i prawa polskiego*, t. VI, z. 1, Kraków 1902.

- PML — *Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta*, t. II: *Księga przychodów i rozchodów miasta 1404—1414*, wyd., A. Czołowski, Lwów 1896.
- Simson — P. Simson, *Geschichte der Stadt Danzig*, bd IV (Urkunden bis 1626), Danzig 1918.
- SPPP — *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, t. I—II, Kraków 1856—1870.
- Toeppen — *Acten der Ständetage Preussens unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, hrsg. M. Toeppen, bd I, Leipzig 1874.
- Weise — *Die Staatsverträge des Deutschen Ordens in Preussen in 15 Jahrhundert*, t. 1, hrsg. E. Weise, Königsberg 1939.
- WiśnKon — J. Wiśniewski, *Dekanat konecki*, Radom, 1913.
- ZDLP — *Zbiór dokumentów i listów miasta Płocka*, wyd. S. M. Szacherska, t. 1 (1065—1495), Warszawa 1975.
- ZDM — *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. 6, wyd. J. Sułkowska-Kurasiowa, S. Kuraś, Wrocław 1974.